

СЕКТОРНА И ПОЛОВА СТРУКТУРА НА ЗАЕТОСТТА В БЪЛГАРИЯ И ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН¹

Асистент, доктор, Иванка Стойчева
Тракийски университет, Стопански
факултет, катедра „Икономика“
ivanka.zhekova@trakia-uni.bg

SECTORAL AND GENDER STRUCTURE OF EMPLOYMENT IN BULGARIA AND SOUTH-EAST REGION

**Assistant Professor, Ph.D Ivanka
Stoycheva**
Trakia University, Faculty of Economics,
Department of Economics
ivanka.zhekova@trakia-uni.bg

Резюме: Настоящото изследване има за цел да се анализира равнището и структурата на заетите лица по сектори и по пол в страната и в Югоизточен регион. На тази база да се направи оценка на промените в структурата на заетостта и да се установи доколко регионалните изменения следват националните тенденции. Резултатите от изследването показват, че относителният дял на заетите в Югоизточен район следва секторната структура на заетостта в страната, като превес пред първичен и вторичен сектор има сектора на услугите. Изведено е обобщението, че половата структура на заетите лица се характеризира с относителна устойчивост, като по отделни области е налице по-голяма вариация в относителните дялове между половете.

Ключови думи: заетост, секторна структура, полова структура, регионални промени

Abstract: The present study aims at analyzing the level and structure of Bulgaria's and the South- East Region's employees by sector and gender. On this basis, to assess changes in the structure of employment and establish the extent to which regional changes follow national trends. The results of the study show that the relative share of employees in the South-East region follows the sectoral structure of employment in the country, with the service sector prevailing over the primary and secondary sectors. A conclusion is drawn that the gender structure of employees is characterized by relative stability, with greater variation in relative gender shares in individual districts.

Keywords: employment, sectoral structure, gender structure, regional changes

¹ Изказваме своята благодарност към ФНИ! Тази публикация е разработена в съответствие с изпълнението на работната програма по проект „Кооперативни модели за правене на бизнес в България и техният потенциал за прилагане на иновативни управленски решения“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“, „Фундаментални научни изследвания-2022“ конкурс. „Договор № КП-06-Н65/1 – 12.12.2022г.

Въведение

Заетостта на трудовите ресурси е основен социално-икономически фактор и значим критерий за оценка на ефективността от провежданата социална политика. Повишаването на заетостта на населението чрез създаване на нови устойчиви работни места е една от най-важните области за развитие на социалната сфера в рамките на региона и страната. В настоящият етап развитието на обществото претърпява значими промени, свързани с трансформации в социалната, технологичната, икономическата, екологичната и политическата сфера, включително влияещи върху развитието на световния, националния и регионалния пазар на труда. Промяната в темпа на икономически растеж оказва влияние върху разпределението на заетите по икономически сектори. Повишаването на благосъстоянието на страната и регионите до голяма степен зависи от способността за създаване на благоприятни условия за растеж на устойчива заетост. Динамичните промени в пазара на труда могат да доведат до сериозни регионални и социални неравенства, както и до неблагоприятно развитие на региона, а това от своя страна определя и стремежът към преодоляването на тези неприятни последици. Заетостта на населението е значим фактор, обуславящ икономическия растеж и конкурентоспособност на региона и има решаващо значение за балансирано развитие, социална кохезия и повишаване на благосъстоянието в дългосрочен план. Множество разработки са налични в българската и световна литература, които разглеждат ролята на половата, отраслова, образователна, възрастова и др. структура на заетите лица за постигане на по-висок икономически и социален статус. Някои автори например, считат, че половата и възрастовата структура са косвен, но важен индикатор за формиране на дисбаланси в заетостта (Leibert, 2015). Други са проучили, че силно урбанизи-

раните региони имат по-добри възможности за осигуряване на работни места и благоприятни условия на труд (Noback I., Broersma L., van Dijk J., 2013, De Meester и др., 2007), като значителна част от местата, на които работят голям брой жени, са разположени предимно в силно урбанизирани райони (Siegers и Zandanel, 1981). Основен фокус на редица изследвания е равенството между половете в образованието и икономическия растеж (Oded Galor и David N. Weil, 1996, Nils-Petter Lagerlof, 2003, Robert Barro и Jong-Wha Lee, 1994, Robert Barro и Xavier Sala-i-Martin, 2004), както и влиянието на неравенството между половете в заетостта и икономическия растеж на национално и регионално ниво. (Klasen, 2009, Seguino, 1997; 2000)

В литературата особено внимание е отделено на разликите в заплащането на половете и връзката с икономическия растеж (Galor и Weil, 1996, Cavalcanti and Tavares, 2016, Nassar, Nastacă и Nastaseanu, 2021, Blecker и Seguino, 2002), както и на възможностите за равнопоставеност между половете и връзката между структурните промени и регионалните различия в заетостта. В българската литература въпросите, свързани с факторите, влияещи върху състоянието и развитието на работната сила са засегнати в работите на редица автори като Белева (2011), Борисова (2007), Владимирова (1998; 2006; 2011), Терзиев (2014) и др.

Настоящото изследване има за цел да се характеризират някои аспекти от националната и регионална заетост, като се анализира равнището и структурата на заетите лица по сектори и пол в страната и в Югоизточен регион. На тази база да се направи оценка на промените в структурата на заетостта и да се установи доколко регионалните изменения следват националната тенденция.

За постигане на поставената цел са конкретизирани следните основни задачи:

1. Да се направи сравнителен анализ между структурата на заетостта по сектори в страната и Югоизточен район (NUTS2).

2. Да се характеризира секторната структура на заетостта по области на Югоизточен район (NUTS3).

3. Да се изследва в динамичен аспект половата структура на заетите лица в страната и в Югоизточен район (NUTS2)..

4. Да се проследят измененията в структурата на заетите лица по пол в областите на Югоизточен район (NUTS3).

Обект на настоящото изследване е заетостта в страната и Югоизточен район за планиране, който включва области Бургас, Сливен, Стара Загора и Ямбол, а предмета на разработката са определени показатели, характеризиращи структурата и динамиката на заетостта в страната и района.

Методите за комплексно изследване на проблема и за постигане на поставената цел са: метод на групировката, на анализ и синтез, логическият и сравнителният анализ. Анализират се показателите на заетостта в различни аспекти, като се използва графичен метод, относителни величини на структура, методи за характеризирание динамиката на процесите и явленията и др. Източниците на информация за изследване на заетостта са НСИ, Агенция по заетостта, Регионални профили и др., а обхвата и ограниченията на анализа са съобразени с информацията за заетостта в страната и региона, публикувана в НСИ. Според трисекторната степен на агрегация се използват данни за заетите за периода 2016 - 2020 година, тъй като липсва информация в НСИ за заети по сектори в региона през 2021 г. и 2022 г. Останалите показатели са анализирани за периода 2016-2022 година.

Съгласно методологията на Наблюдението на работната сила постоянното население на страната на възраст 15 и пове-

че навършени години се разпределя в три взаимно изключващи се групи лица - заети, безработни и извън работната сила (НСИ, Статистически данни, Демографска и социална статистика, Пазар на труда, Наблюдение на работната сила, Мета данни и методология, Методология, Основни дефиниции, с.1).

Заетостта показва степента на икономическа реализация на работната сила, а безработицата може да се характеризира като такова състояние на трудовия пазар, при което предлагането на работна сила надвишава нейното търсене. Лица извън работната сила са тези, които не са заети, нито са безработни през наблюдавания период.

В настоящата разработка интерес представлява равнището и структурата на абсолютния показател за заетост в страната и в Югоизточен район в динамичен аспект, както и промените, които настъпват в секторната заетост и в половата структура на трудовите ресурси.

Структурата на заетите лица по сектори дава информация за разпределението трудовите ресурси в националното стопанство и в региона. Нейните промени са свързани с обществените и икономическите отношения в национален и регионален аспект. Структурните промени в секторите с по-висока ефективност са двигател на икономически растеж и са ключов фактор за реализиране на регионален потенциал. Постигането на благоприятни структурни изменения косвено дава отражение върху миграционните потоци и върху равнището на развитие на инфраструктурата. Участието на заетите в различни сектори на икономиката дава възможност да се оцени мястото, което заема дадена страна или район по отношение на икономическо си развитие. Необходимо е да се има предвид, че промените в икономическата структура определят възможностите за развитие на един или друг сектор, както и за пренасочване на трудови ресурси от един сектор в

друг. В изследването интерес представлява участието на заетите лица на 15 и повече навършени години в секторите на икономиката на страната и на Югоизточен район. На тази база е търсен отговор на

въпроса доколко секторната структура на заетостта в района е сходна на секторната структура на заетостта в страната? Структурата на заетите лица в страната и в ЮИР

Таблица 1. Структура на заетите лица на възраст 15 и повече навършени години по сектори

Години	България				Югоизточен район			
	Общо	Аграрен	Индустрия	Услуги	Общо	Аграрен	Индустрия	Услуги
2016	100,0	18,0	20,2	61,7	100,0	21,2	23,3	55,5
2017	100,0	18,9	20,1	61,1	100,0	22,9	23,2	54,0
2018	100,0	17,7	20,2	62,1	100,0	22,0	23,2	54,8
2019	100,0	16,9	20,0	63,1	100,0	21,4	22,6	56,0
2020	100,0	17,3	19,6	63,1	100,0	22,8	23,5	53,7

Източник: НСИ и собствени изчисления

по сектори е представена чрез следната таблица:

От изчисленията е видно, че най-нисък е дялът на заетите в сектор „Аграрен“, следват заетите в сектор „Индустрия“, а най-голям относителен дял в икономиката на страната и района имат заетите в сектор „Услуги“. Изменението на заетите в сектор „Аграрен“ за Югоизточен район съответства на националната тенденция, но дялът на заетите в селскостопанския сектор за региона е по-голям в сравнение с този за страната, като разликата варира между 3,2 и 5,5 процентни пункта.

Аналогична е промяната в структурата на заетостта за сектор „Индустрия“, при който по-високият относителен дял на заетите в Югоизточен район варира между 2,6 и 3,9 процентни пункта. Това нараства

не на заетостта в двата сектора на региона е за сметка на по-нисък дял на заетостта в сектор „Услуги“. Структурните промени на заетите лица в този сектор са сходни на националните, но в Югоизточен район дялът заетите в услуги е по-малък от относителния дял, изчислен за страната, като по-ниската величина варира между минус 6,2 и минус 9,4 процентни пункта.

Анализът може да бъде задълбочен на ниво области на Югоизточен район чрез оценка на секторните различия в структура на заетостта по области на ЮИР. На тази база е направен сравнителен анализ между общите промени на заетостта в региона и тези в отделните области. Търси се отговор на въпроса доколко промените на заетостта по области и сектори съответства на промените на заетостта в Югоизточен район?

Таблица 2. Относителен дял на заетите по сектори и области на Югоизточен район

Години	Сектор	Югоизточен район – общо (%)	Бургас (%)	Сливен (%)	Стара Загора (%)	Ямбол (%)
2016	Аграрен	21,2	19,1	26,8	16,9	32,2
	Индустрия	23,3	14,4	21,3	35,1	25,1
	Услуги	55,5	66,6	51,9	48,0	42,7

2017	Аграрен	22,9	20,6	33,0	17,2	32,3
	Индустрия	23,2	13,5	21,5	36,0	24,3
	Услуги	54,0	65,9	45,6	46,8	43,4
2018	Аграрен	22,0	18,7	30,7	17,9	33,9
	Индустрия	23,2	13,8	22,0	35,3	24,0
	Услуги	54,8	67,5	47,2	46,8	42,1
2019	Аграрен	21,4	18,3	30,8	17,2	31,8
	Индустрия	22,6	13,6	21,0	34,9	23,1
	Услуги	56,0	68,2	48,2	47,9	45,1
2020	Аграрен	22,8	19,1	33,6	18,7	32,8
	Индустрия	23,5	15,6	20,9	35,8	20,9
	Услуги	53,7	65,4	45,5	45,5	46,3

Източник: НСИ и собствени изчисления

Сравнението на относителните дялове на отделните области със средната величина на Югоизточен район показва, че с най-малък дял в сектор „Аграрен“ за целия наблюдаван период са заетите в област Стара Загора, следвани от тези в област Бургас. Най-голямо участие в селскостопанския сектор имат заетите в област Ямбол и Сливен, като именно тези две области се отклоняват значително от средната величина за района в посока нарастване на относителния дял на трудовите ресурси. Най-висок относителен дял в сектор „Аграрен“ имат заетите лица в област Ямбол, като средногодишното участие на трудовите ресурси от областта възлиза на приблизително 33 %. На второ място след нея се нарежда област Сливен, която за наблюдавания период реализира приблизително 31% средногодишна заетост в селскостопанския сектор. Тези две области се отклоняват драстично от заетостта в първичния сектор на област Бургас и Стара Загора, като това отклонение варира средно между 12 -15 процентни пункта. Следователно, област Ямбол и Сливен имат по-неблагоприятно икономическо развитие, тъй като високият дял на заетите в първичния сек-

тор е индикатор за продължаващи структурни трансформации или за възможности на населението, свързани с неговото препитание.

В сектор „Индустрия“ най-голям относителен дял имат заетите в област Стара Загора, а сравнението на този дял със средната величина за региона показва значително по-голяма разлика в полза на областта. С най-нисък дял в индустриалния сектор са заетите в област Бургас, като вариацията между структурните дялове за областта и средната величина за региона е между минус 7,9 и минус 9,7 процентни пункта.

Най-голям относителен дял в сектор „Услуги“ имат заетите лица в област Бургас. В тази област през целия изследван период се наблюдава завишен процент спрямо средният относителен дял за Югоизточен район, което определя Бургас като област с благоприятен потенциал за икономическо развитие.

Задача на настоящото изследване е да се проследи **структурата на заетите лица в страната и Югоизточен район по пол.** Половата структура дава информация за съотношението между двата пола и е свързана с миграционната и секторна подвижност на заетите лица.

Таблица 3. Относителен дял на заетите по сектори и области на Югоизточен район

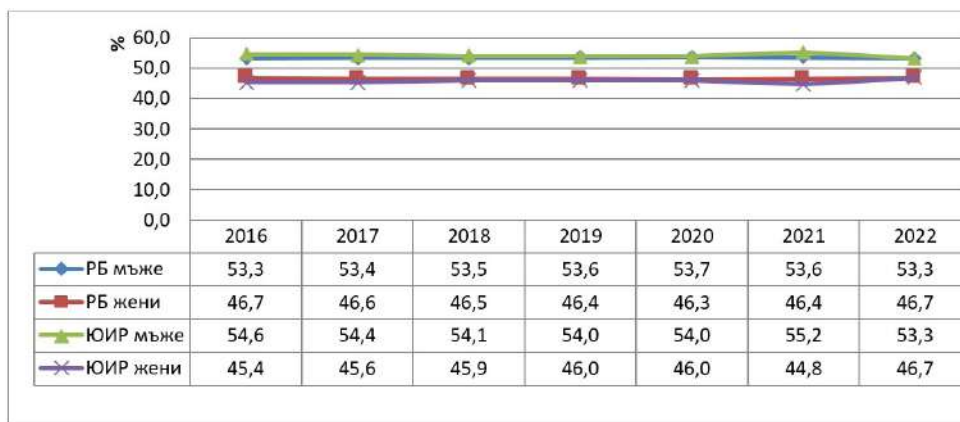
Години	Структура на заети лица по пол за България (%)			Структура на заети лица по пол за Югоизточен район (%)		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
2016	100,0	53,3	46,7	100,0	54,6	45,4
2017	100,0	53,4	46,6	100,0	54,4	45,6
2018	100,0	53,5	46,5	100,0	54,1	45,9
2019	100,0	53,6	46,4	100,0	54,0	46,0
2020	100,0	53,7	46,3	100,0	54,0	46,0
2021	100,0	53,6	46,4	100,0	55,2	44,8
2022	100,0	53,3	46,7	100,0	53,3	46,7

Източник: НСИ и собствени изчисления

Източник: НСИ и собствени изчисления

Изчисленията показват, че за целия период на анализ по-висок относителен дял на заетите лица в страната и в Югоизточен район имат мъжете, а малко по-нисък е този на жените. Делът на заетите мъже в Югоизточен район е по-висок от относителната величина, характеризираща заетостта на мъжете в страната, докато този на жените съответно е по-нисък спрямо националния относителен дял. Структурата на заетите лица по пол за региона е сходна на тяхната структура за страната, като процента на мъжете е по-висок от този на жените. Разликата е в относителните дялове

по пол е между 6,6 и 7,4 процентни пункта за страната, а за Югоизточен район това надвишение варира между 8,0 и 10,4 процентни пункта. В структурата на заетостта по пол има незначителни различия спрямо предходната година, като най-високата величина на отклонение в Югоизточен район е през 2021 г. и 2022 г. През 2021/2020 г. делът на мъжете нараства за сметка на дела на жените с 1,2 процентни пункта, а през 2022/2021 г. е налице намаление на относителния дял на мъжете и нарастване на този на жените с 1,9 процентни пункта.

Фигура 1. Структура на заетите лица в България и в Югоизточен район по пол за периода 2016-2022 г.

Източник: НСИ и собствени изчисления

Визуално, структурната вариация през годините е представена на фигурата по-долу:

Областите в Югоизточен район следват националната и регионална тенденция на структурна заетост по пол и показват

по-висок относителен дял на мъжете спрямо този на жените. По отделни области се наблюдава по-голяма разлика между процента на мъжете и жените, а в динамичен

Таблица 4. Структура по пол на заетите лица по области на Югоизточен район за периода 2016-2022 г.

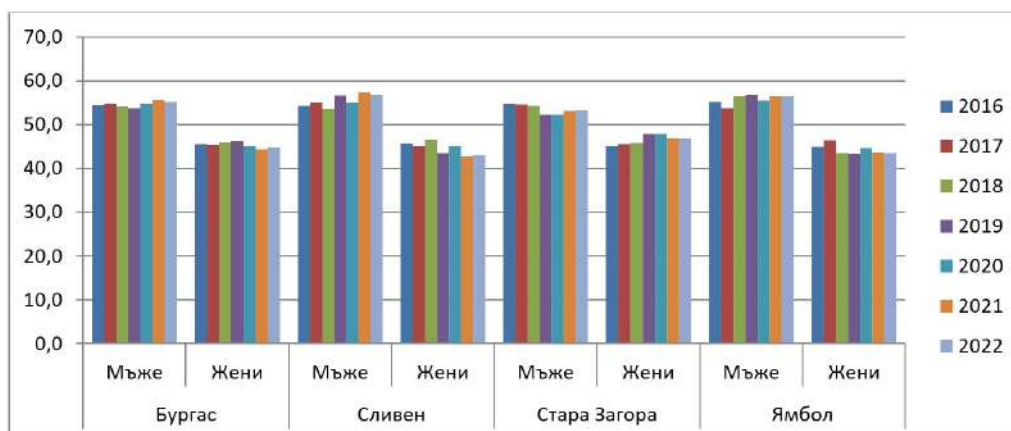
Год.	ЮИР общо (%)		Бургас (%)		Сливен (%)		Стара Загора (%)		Ямбол (%)	
	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени
2016	54,6	45,4	54,4	45,6	54,3	45,7	54,8	45,2	55,1	44,9
2017	54,6	45,4	54,7	45,3	55,0	45,2	54,6	45,4	53,7	46,3
2018	54,3	45,7	54,1	45,9	53,5	46,5	54,2	45,9	56,6	43,4
2019	54,0	46,0	53,8	46,2	56,6	43,4	52,2	47,8	56,8	43,2
2020	54,0	46,0	54,8	45,2	54,9	45,1	52,2	47,8	55,4	44,6
2021	55,2	44,8	55,7	44,3	57,3	42,7	53,1	46,9	56,5	43,5
2022	55,0	45,0	55,2	44,8	56,9	43,1	53,2	46,8	56,5	43,5

Източник: НСИ и собствени изчисления

аспект спрямо предходната година няма съществени различия.

Сравнението между относителните дялове на мъжете и жените показва, че е налице превишаване на дела на мъжете спрямо този на жените средногодишно с 6,9 процентни пункта за страната, като за Югоизточен район това превишение възлиза на 9,1 процентни пункта. По отделни области в района се установява по-висок

относителен дял на мъжете в област Стара Загора със средно 6,9 процентни пункта. Това изменение за областта е сходно с превишението на дела на мъжете спрямо жените за страната. В област Бургас по-високият дял е средногодишно 9,1 процентни пункта и следва превишението на мъжете в района. За останалите две области се наблюдава по-голяма разлика в относителните дялове между половете, като за област Сливен тя възлиза на 11 процентни пункта,

Фигура 2. Структура на заетите лица по пол в области на Югоизточен район за периода 2016-2022 г.

Източник: НСИ и собствени изчисления

а за област Ямбол е 11,6 процентни пункта в полза на мъжете.

Заклучение

Независимо от вариациите в секторната структура на заетостта през наблюдавания период, като цяло може да се обобщи, че относителния дял на заетите в Югоизточен район следва секторната структура на заетостта в страната, като превес пред първичен и вторичен сектор има сектора на услугите. Тази икономическа структура създава благоприятни възможности за икономическо развитие на страната и района, изразяващо се в успешната им адаптация към новите икономически условия. На регионално ниво областите Бургас и Стара Загора имат високо равнище на заетост в сектора на услугите и в индустриалния сектор, докато области Сливен и Ямбол все още имат висок относителен дял на заети лица в сектор „Аграрен“. Това създава предпоставки за по-висока интензивност на миграционните процеси от тези две области към по-големите урбанизирани центрове в рамките на региона, каквито са Бургас и Стара Загора.

През изследвания период структурата на заетите лица по качествения признак „пол“ за Югоизточен район следва разпределението на трудовите ресурси по пол в страната. Изведено е обобщението, че половата структура на заетите лица се характеризира с относителна устойчивост. По отделни области е налице по-голяма вариация в относителните дялове между половете, което може да бъде предпоставка за задълбочаване на изследването в посока проучване на връзката между разпределението на трудовите ресурси по пол и тяхната структура по сектори, по равнище на образование, по възраст, професия и други параметри, детерминиращи структурата

на търсенето на пазара на труда в страната и района.

Фокусът върху структурата на заетостта на икономически активното население предоставя информация, която е необходима за планиране и управление на процеси, свързани с пенсионни реформи, здравеопазване, образование, миграция, социална и териториална кохезия и други процеси с обществено значим характер. Мощните последици от демографските промени могат да бъдат предвидени, което предполага разработване на адекватни мерки в регионалната и национална политика, свързани с преодоляване на неблагоприятни ефекти и дисбаланси в структурата на заетостта по възраст, пол, образование и др. характеристики.

Използвани източници

Agentsia po zaetostta, Statistiki, достъпен на: <https://www.az.government.bg/stats/1/>, последно посетен на 09.10.2023.

Barro, R. and Lee, J.W. (1994) Sources of Economic Growth. Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy, 40, 1-46.

Barro, R. J., & Martin, X. S. I. (2004). Economic growth second edition. Cambridge: The MIT Press.

Beleva, I. (2011). Politikata na zaetostta i bezrobotitsata v Bulgaria v prehodnia period: Analiz, otsenki i perspektivi. Sofia, AI „Prof. M. Drinov“. [Белева, И. (2011). Политиката на заетостта и безработицата в България в преходния период: Анализ, оценки и перспективи. София, АИ „Проф. М. Дринов“.]

Borisova-Marinova, K. G. (2007). Ostaryavane na naselenieto: Otrazhenie varhu ikonomicheski aktivnoto naselenie na Bulgaria. Sofia. AI „Prof. Marin Drinov“. [Борисова-Маринова, К. Г. (2007). Остаряване на населението: Отражение върху икономически активното население на България. София. АИ „Проф. Марин Дринов“.]

Blecker, R., Seguino, S. (2002) Macroeconomic Effects of Reducing Gender Wage In-

equality in an Export-Oriented, Semi-Industrialized Economy. *Review of Development Economics*, Vol. 6, Issue 1, pp 103-119.

Cavalcanti, T., Tavares, J. (2016). The Output Cost of Gender Discrimination: A Model-based Macroeconomics Estimate. *The Economic Journal*, Volume 126, Issue 590, February 2016, Pages 109–134.

De Meester, E., Mulder, C. H. and Droogleeuw Fortuijn, J. (2007). Time spent in paid work by women and men in urban and less urban contexts in the Netherlands. *Journal of Economic and Social Geography*, 98 (5):585–602.

Galor, O., Weil, D.N. (1996). The Gender Gap, Fertility, and Growth. *American Economic Review* Vol.86, Issue 3, pp 374-387.

Klasen S. and Lamanna, F. (2009). The Impact of Gender Inequality in Education and Employment on Economic Growth: New Evidence for a Panel of Countries. *Feminist Economics*. Vol.15 pp. 91-132.

Lagerlof, Nils-Petter (2003). Gender Equality and Long-Run Growth. *Journal of Economic Growth*, December, 8(4), 403-26

Leibert Tim, Giulia Montanari and Karin Wiest. (2015). Rural Peripheralization – Urban Polarization? The Significance of Gendered Mobility in Central Germany. *Understanding Geographies of Polarization and Peripheralization* pp.115-134.

Nassar, C., Nastacă, C.C., Nastaseanu, A. (2021). Women's contribution to economic development and the effects of the gender pay gap. *Journal: Management Research and Practice* Vol.13, Issue No: 2, pp 60-68.

Natsionalen statisticheski institut, NSI, Statisticheski danni, Demografska i sotsialna statistika, Nablyudenie na rabotnata sila, достъпен на: https://nsi.bg/sites/default/files/files/metadata/LFS_Methodology.pdf, последно посетен на 09.10.2023.

Noback I., Broersma L. and van Dijk J. (2013). Gender-Specific Spatial Interactions on Dutch Regional Labour Markets and the Gender Employment Gap. *Regional Studies*. Vol. 47:8, pp1299-1312.

Oded Galor and David N. Weil. (1996). The Gender Gap, Fertility, and Growth. *The American Economic Review* Vol.86, No3 pp. 374-387.

Regionalni profili, Danni, Danni za regione, достъпен на: <https://www.regionalprofiles.bg/bg/data/>, последно посетен на 09.10.2023.

Seguino, S. (1997). Export-led growth and the persistence of gender inequality in the newly industrialized countries. In J. Rives, & M. Yousefi, *Economic dimensions of gender inequality: a global perspective* (pp. 11–33). Westport, CN: Praeger

Seguino, S. (2000). Gender Inequality and Economic Growth: A Cross-Country Analysis. *World Development* 28(7):1211-1230.

Siegers, J. J. and Zandanel, R. (1981). A simultaneous analysis of the labour force participation of married women and the presence of young children in the family. *De Economist*, 129 (3):382–393.

Terziev, V., Dimitrova S. (2014). Razvitiie i prestrukturirane na zaetostta v Bulgaria v perioda na prehod i aktivni transformatsii. *Spisanie za nauka „Novo znanie”, br. 3-3, str.19-29* [Терзиев, В., Димитрова С. (2014). Развитие и преструктуриране на заетостта в България в периода на преход и активни трансформации. *Списание за наука „Ново знание”, бр. 3-3, стр.19-29.*]

Vladimirova, K., Spasov K., Stefanov N. (1998). *Upravlenie na choveshkite resursi. Chast 1: Organizatsionno razvitiie*. Sofia, UI „Stopanstvo“. [Владиминова, К., Спасов К., Стефанов Н. (1998). Управление на човешките ресурси. Част 1: Организационно развитие. София, УИ „Стопанство“.]

Vladimirova, K. (2006) *Upravlenie na choveshkite resursi*. Sofia: UI „Stopanstvo“. [Владиминова, К. (2006) Управление на човешките ресурси. София: УИ „Стопанство“.]

Vladimirova, K., Atanasova M. i dr. (2011). *Natsionalni i regionalni izmerenia na politikite na ES za razvitiie i zaetost*. Sofia, Siela. [Владиминова, К., Атанасова М. и др. (2011). Национални и регионални измерения на политиките на ЕС за развитие и заетост. София, Сиела.]